

Nieuw Nederlands; een complete vaardigheidsmethode voor de Tweede Fase

1 januari 1998

Auteur: Marieke Draaisma

Volume: 29

Nummer: 4

Pagina's: 157-166

Documenten

- [moer_jrg29_034.pdf](#)

recensieken een aantal deelcursussen argumenteren formule en spellen lezen bestaande uit teksten samen vatten schrijven uitgedrukt en brieven marieke draaisma spreken bestaande uit de voordracht de discussie en het debat de deelcursussen staan naast de nieuw nederlands een hoofdcursussen en kunnen onafhankelijk aangeboden worden complete vaardigheidsmethode daarnaast komen de verscheidene vaardigheden opnieuwen bod in de afdeling voor de tweede fase thema's de thema's zijn school en televisie in de zelfde afdeling worden niet uwe theorie aangebonden maar worden teksten en opdrachten rondom een thema behandeld de opdrachten hebben weer betrekking van niet uwe nhuisen roeland ging op lezen spreken schrijven en soms op schoolwonderwoordsteben ergen nieuw documenten de leerling kies zijn eigen nederlands havo bovenbouw olters noorden op grond van interesse of zwaakte hoff groningen 1998 400 blz isbn 9001759335 f2550 theorie en opdrachten wat de leerinhoud is nieuw nederlands havo bovenbouw doceen wordt aangegeven van het blok aangegeven tenhandeling blz isbn 9001786316 ook worden schattig van het aantal fioonclusief oefendisquette studies lessen gegeven in de blok eindigt met een samenvatting in vraagvorm en een diagnosische toets verder bestaande met de ontwikkeling rond de tweede fase laatst te paraagraaf met al uit een schema van komt zo als ook blijkt uit de eindtoets na aankomst in de nederlands havo wordt stap voor stap steeds meer het accent te liggen op het uitgelgd hoe je betaaldetaken aanpakt uitbouwen van de vaardigheden en lezen schrijven bijvoorbeelden het voorbereiden van een spreken en spellen

rekenen en document die hieral eerder beurt of het schrijven van een betogende serie uitspraak van wilde maken zag zich tot opstel de schematische van eenpak zijn niet voor kortge noemdzaak te werken met kasten bedoeld als voor schrift maar bieden een volmet steencilen waanhopig opzoek naar een handreiking om van niets tot een bepalend zinvolle leerstofopbouw vermenigvuldigen productie komen en performeren vormden een wezenlijk onderhetisniet de bedoeling dat de leerling de eel van de normale dagtaak het boek van voor naar achter doorwerken inmiddeels verschijnt er een nieuweliching zou kunnen zelfin overleg met de docent methode en materiaal en op de markt waarin een route vaststellen door het boek de route de huidige inzicht en rond de verwerking van is natuurlijk ook afhankelijk van het onderdelees schrijven spreektvaardigheid zijn werp het moment van de school examens en verwerkt en daar van is nieuw nederlands document havo bovenbouw hieronder volgt een kortebeschrijving van de inhoud daarna geef ik daarnaast beschikt de leerling over een hulpaan de hand van een aantal kernbegrippen en boekherinns taande goede antwoorden met persoonlijke indruk van deze methode een toeliching bovendien worden mogelijk fouten antwoorden toegelicht en wordt er hoe ziet het boek eruit eventueel verwezen naar de theorie daar naast bevat het hulpboek extra oefenstof per nieuw nederlands havo bovenbouw bes taat uit cursussen is er een extra diagnostische toets voor drie hoofdcursussen lezen schrijven en spreken de ni en t v l o e n d e h e b b e n g e s c o o r d 1998 4 moer 157 op de toets uit het boek uiteraard verdient maniere gedwongen om nog een keer zelf het dan aanbeveling dat de leerling voor de geleerde actief te werken afname van de twee de toets zich verder bevindt en eindelijk ieder blok zoals gezegd bekwamt in de stof met een diagnose toets waarmee de toets is er voor de docent een docent leerling zelfstandig kan controleren of hij zijte n h a n d l e i d i n g h i e r i n v i n d t d e d o c e n t d i d e s t o f i n v o l d o e n d e m a t e b e h e e r s t m o c h t d a c t i s c h e a c h t e r g r o n d e n s u g g e s t i e s v o o r d e d i t n i e t h e t g e v a l z i j n d a n s t a a t e r i n h e t l e s p r a k t i j k t w e e p r o e f w e r k e n p e r b l o k m e t h u l p b o e k n o g e e n e x t r a d i a g n o s t i s c h e t o e t s a n t w o o r d e n v e e l i n f o r m a t i e o v e r d e o r g a n i d i e d e l e e r l i n g k a n m a k e n n a e x t r a o e f e n i n g s a t i e v a n m o n d e l i n g e t a a l v a a r d i g h e i d s u g g e s o f b e s t u d e r i n g v a n d e s t o f h e t d o c e n t e n t i e s v o o r d e o p z e t v a n h e t s c h o o l e x a m e n b o e k b i e d t s t e e d s t w e e p r o e f w e r k e n p e r b l o k o e f e n s c h o o l e x a m e n s e x t r a o e f e n s t o f b i j s p e l e e n a n d e r h u l p m i d d e l b i j h e t z e l f s t a n d i g l e n e n f o r m u l e r e n t e k s t e n o m s a m e n t e w e r k e n i s h e t r e g i s t e r h i e r m e e k u n n e n d e v a t t e n o m t e k o p i e r e n v o o r d e l e e r l i n g e n l e e r l i n g e n s n e l b e g r i p p e n o p z o e k e n d i e v o o r c o m m e n t a a r f o r m u l i e r e n o m t e k o p i e r e n h e n o n v o l d o e n d e d u i d e l i j k z i j n o f d i e z i j j a a r p l a n n i n g e n s t u d i e w i j z e r s k o r t o m v o o r n o d i g h e b b e n b i j d e v e r w e r k i n g v a n d e d o c e n t i s e r b e h o o r l i j k v e e l g e r e g e l d o p d r a c h t e n o o k v i n d e n d e l e e r l i n g e n s t e u n b i j h e t h u l p b o e k h i e r i n w o r d t f e e d b a c k u i t g a n g s p u n t e n a u t e u r s g e g e v e n o p g o e d e e n f o u t e a n t w o o r d e n e n w o r d t v e r w e z e n n a a r d e b e t r e f f e n d e t h e o r i e b i j h e t s a m e n s t e l l e n v a n d e i n h o u d

van nieuw verdere bijdrage tot hulpboek herhalings oefeningen voor de bovenbouw secundaire en de volgende kernelementen centrale rollen zelfstandig werken sinds januari is op het curriculumcollege salander processen productieve leeractiviteit gewerkt met de cursussen schrijven uitstrategieën handelen nieuw nederlands havo bovenbouw de zeer samenhangtussen de verschillende vakken en de vaardigheden van de cursussen is aan de examen gerichte leerling uitgelegd wat de bedoeling was de eerste vier kernelementen passen goed dit bleek voldoende te zijn om vervolg te nemen in de filosofie van het studie huis de aansluiting te kunnen examen gerichte prestatie te doen in de inmiddele jaren de leerling versterkt waarschijnlijk bijzondere aanvullende uitgevoerde en de benzevier slotopdrachten uit nieuw nederlands in hun zelfstandig werken schrijfdossier aan deze eindproducten is steeds een uitzagebreid schrijfpoces volgens de het hele boek is erop gericht dat leerlingen methode voorafgegaan brainstormkladvier zelfstandig werken dat komt tot uitdrukking in de communicatieve verwerken en deking in de bewuste en systematische aanpak van de productieve aanmerkingen betrekt voor manieren waarop taken worden gedaan de productieve uitvoering en de jarenezowel aangepakt onder de noemers processen uitlegalsofdrachten lijken dus geschikt de productieve en strategisch handelen gaik daar tijdschaatting van de studie laturens lusaan nader op in hier wil ik eerst stilstaan bij het begin van de eerste blok lijkt realistisch maar enkele belangrijke hulpmiddelen waarin het bij blok 3 van schrijven is de schatting in de boek voorziet om leerlingen bij hun werk te helpen dit bij de andere cursussen uitzagebreid ondersteunen zal uit de praktijk moeten blijken de leerling het taalgebruik in het boek is eenvoudig en gemoeitewen nee aan sluiswerk in de ongecompliceerde samenvatting van de klas en huiswerk maken met de goede planblokken is steeds in vraagvorm zie afbeelding worden voor een enkele tijd was het in het in deze vragen zijn eenvoudig te beantwoorden nog moeilijk om hier goed mee om te woorden wanneer je een hoofdstuk goed gaan maar er wordt verder overwegeend hebt begrepen de leerling wordt op deze positief gereageerd door de leerling 158 meer 1998 4 samenvatting wat is enkelvoudige argumentatie wat is meervoudige argumentatie wat is nevenschikende argumentatie wat is onderschikende argumentatie wat is een feitelijke uitspraak wat is een niet feitelijke uitspraak waarom zijn argumenten die niet feitelijke uitspraken bevatten moeilijk te beoordelen waarom moeten argumenten die niet feitelijke uitspraken bevatten vaak opnieuw beargumenteerd worden welke drie typen verzwegen argumenten ken je welke kritische vragen kun je bij ieder type verzwegen argument stellen welke fouten worden er gemaakt in de autoriteitsargumentatie de stok achter de deur argumentatie het voorkomen van afwijkende meningen argumentatie het beroep op traditie argumentatie de persoonlijke aanval argumentatie de overhaaste generalisatie argumentatie de onjuiste vergelijkingsargumentatie ben je in staat om de opbouw van een argumentatie bloot te leggen ben je in staat om met de kennis die je hebt van de drie argumentatietypes de juiste kritische vraag te stellen bij een argumentatie ben je in staat om de stan-

daardfouten in een redenering te herkennen ben je in staat om de juiste kritiek te leveren op deze redeneerfouten afbeelding is samen vatting aan het einde van het blok argumenten na de vier schrijfformules is een evaluatie ik vind dat er goed uitgelegd wordt omdat bij elke houding door de doelen over de uitleg paragraafje weer een nieuwe uitleg wordt gegeven van de stof wordt onder andere opgemerkt in paragraaf 5 van hoofdstuk staat dat je een door de leerlingen bouwplan moet maken en vlak daarboven staat hoe je een bouwplan moet opstellen dus dan weet je de uitleg van de stof vind ik goed duidelijk en precies wat je moet doen hielder zeden hier alles stapje voor stapje en dat vind ik prettig ook vind ik het fijn dat alles goed ze doen alles stapje voor stapje voor wat ik zeer gestructureerd is eerst leer je hoe je moet prettig vind ook vind ik het fijn dat alles goed brainstorm hoe je dat kan doen alvorens je met gestructureerd is wat ik wel raar vind is dat het de eigenlijke tekst begint twee de blok al een stuk groter is dat hadde na aan 1998 4 moer 159 het begin van het blok wel even mogen zeggen en opdrachten gericht op revisie zijn wel ruim ook dat de slotopdracht meer werk dan normaal is schoots aanwezig in de strategieën met betrekking tot schrijven is er bijvoorbeeld proces en product volop ruimte voor commentaar van mede leerlingen en of docent en herschrijven ook met product wordt bijvoorbeeld de op het planningsformulier voor schrijven is voor de antwoorden op een eind hier expliciet aandacht aan besteed zie af en toe artikel onder beelding 4 proces verslaat met het traject dat tot het de afdeling thema's in liet boek biedt steun bij de eindproduct leidt vanaf het moment bij het zelfstandig werken en leren bij een waarop de leerling een bepaald opdracht heeft themablok kunnen de leerlingen een vaardige koze tot het uiteindelijke schrijfproductheid die ze nog niet goed beheersen opnieuw de zeprocuregrietheid komt bij de cursus centraal stellen in overleg met de docent en schrijven en spreken het duidelijk stichtbaar op die manier nog eens extra oefenen de naar voren zo wordt er bij schrijven aandacht leerlingen kunnen zich hierdoor bewust worden van de verkenning van het onderwerpen welke vaardigheden zij nog niet volledig binnensormen en een vastevraaglijst beheersen schrijfdoelen opbouw hooftgedacht en deelonderwerpen door middel van de strategisch handelende opdrachten krijgt de leerling zicht op het schrijffproces met strategisch handelen wordt bedoeld het opdrachten gericht op reflectie op het eigen werken volgens steeds dezelfde manier van leerprocessen zijn onderbelicht bij procesgerichte aanpak die in zeer diverse omstandigheden opdrachten zoals bij spreken en luisteren zouden kan worden gebruikt de leerlingen krijgen de leerlingen gebaat kunnen zijn met opdracht een manier van aanpak aangeboden waarin ze te die de nadruk leggen op nadaken over het leren hoe ze via het achtereenvolgens toepassen de leerproces waarden de geleerde schen van een aantal kleine stappen kunnen masvanaanpakende vaardigheden beterkomen tot een eindproduct de leerling kan beklijvende opdrachten zijn voor al gericht op uiteraard variëren binnen de aanpak naar doen en niet echt op bewustnadenken over eigen goeddenken maar er wordt verder wat ben ik aan het doen

niet in het bijzonder aandacht besteed aan de vorm van de aanpak voor het lezen van een tekst 1 bepaal het schrijfdoel dat de auteur heeft willen bereiken informeren overtuigen 2 bepaal het publiek waarop de auteur zijn tekst heeft willen afstemmen let op publicatieplaats inhoud taalgebruik toon vormgeving 3 bepaal de tekstsoort uiteenzetting beschouwing betoog 1 tot en met 3 zie p 4 5 4 bepaal de opbouw welke alinea's vormen de inleiding welke alinea's vormen het middenstuk welke alinea's vormen het slot 5 bepaal de inhoud 1 stel vast welke informatie de inleiding geeft over het onderwerp 2 stel vast hoeveel deelonderwerpen er in het middenstuk aan de orde komen let op tussenkoppen regels wit signaalwoorden 3 stel vast welke informatie er in de alinea's gegeven wordt let op de kernzinnen 4 bepaal welke informatie het slot geeft noteer de hoofdgedachte 6 beoordeel de tekst afbeelding 2 schema van aanpak voor het lezen van een tekst 1998 4 moer voor een eigen manier van aanpak van de leerling blem en komen van aak voor omdat de leerling een cursus begint niet het aanbieden van de opdracht niet kunnen overzien de theorie en eindigt met een schema van aanpak omdat ze vaak te laat beginnen met een waarin de hele strategie is neergelegd wanneer opdracht met het planningsformulier voor een leerling de strategie beheerst kan hij zij die kom je op een voudige wijze de problemen steeds weer toepassen voor zwakke leerlingen dit instrument is niet alleen gemakkelijk biedt zo'n vaste aanpak een houvast voor leerlingen maar ook voor de leerling eraren het een voorbeeld van een schema van aanpak is een middel om het proces te begeleiden en staat in afbeelding 2 deze aanpak is bruikbaar om vorderingen in beeld te houden dit is bij iedere tekst die je goed moet begrijpen zeer belangrijk als de leerlingen zelfstandig alvorens er een oordeel over te kunnen gaan werken en de leerling meer en meer de rol geven alle onderdelen van het schema van van belang en er gaat verlopen aanpak zijn in het blok lezen uitgebreid aanbod gekomen samenhang vaardigheden de cursus schrijven reikt een aanpak aan voor het schrijven van een tekst en een als een leerling doo heeft hoe het boek in aanpak voor het schrijven van een zakelijke ekaar steekt zal hij zij spoedig ontdekken wat brief daarnaast leren de leerlingen een plan de samenhang in situaties de verscheidene onderdelen ningsformulier hanteren hierop vinden zij de leerling zal inzien dat documenteren een aantal aanknopingspunten die helpen bij spelling en formuleren makkelijk en hulpudd het maken van een goede planning alle en zijn bij de cursus schrijven of dat de cursus activiteiten worden geordend naar geplande argumenten bij spreken lezen en schrijven de datum en afronding zie afbeelding 3 moet de van bestudering waardig zo'n formulier biedt de leerling steun bij het boek zelf geeft op twee manieren samen het zelfstandig werken zonder dat het boek hang aan situaties de verschillende vaardigheden hierbij te sturend optreedt planningsprocedures te wordt met vaste symbolen verweerd 162 moer 1998 4 t planningsformulier schrijfo opdracht naam titel onderwerp publiek tekstsoort activiteit geplande datum afgerond op opdracht gekozen informatie verzameld en verwerkt bouwplan gemaakt eerste versie naar commentatoren alle commentaren ontvangende tweede versie geschreven alle commentaren ontvangende definitieve versie geschreven bij docent ingeleverd afbeelding 3 planningsfo

rmulie r bij h e t blok schrijve n 1998 4 moer 163 hoe maak je een beknopte samenvatting lees de tekst een keer orienterend globaal bepaal welke alinea's de inleiding vormen kijk of o lezen p 20 o regels wit of cursiefgedrukte tekst de inleiding noteer op een kladdblaadje of de tekst een uitzetting markeren zet met potlood een streep in de kantlijn een beschouwing of een betoog is van de tekst tot waarde inleiding loopt vraagje stel daarna het onderwerp en de hoofdgedachte van de vervolgens af wat voor soort inleiding het is tekst vast je vraagt je af waar gaat de tekst over en wat schrijven p 15 9 is het belangrijkste dat daarover gezegd wordt deze fase is bij het maken van een beknopte samenvatting het gedeelte uit de inleiding dat een motiverende functie uiterst belangrijk alsje deze fase overslaat loopje het heeft voorbeeld anekdote is voor je samenvatting niet gevaar dat je je gaat vastbijten in al te onbelangrijke van belang je moet zoeken naar de tekst waarmee het details onderwerp aangekondigd wordt een stelling of een vraag als de tekst een betoog is dan is de hoofdgedachte de inleiding is voor je samenvatting wel belangrijk mening of het standpunt van de auteur als de tekst een onderstreep met potlood de kernzinnen uit de inleiding uitzetting of een beschouwing is dan bevat de hoofding lezen p 60 gedachte de belangrijkste informatie over het onderwerp de hoofdgedachte is in dat geval een constatering bepaal vervolgens welke alinea's het slot vormen je moet dus eerst de grote lijn de rode draad van je kijken weer naar regels wit en let op signaalwoorden tekst vaststellen daarvoor bieden de titel de inleiding waarmee het slot aangekondigd wordt zet met potlood en het slot je de beste aanknopingspunten lood een streep in de kantlijn waar het slot begint stel vast of de titel een informerende of een motivelezen en schrijven p 55 en 16 9 rende titel is een motiverende titel is voor het maken van een samenvatting niet bruikbaar een informerende titel geeft vaak in een paar woorden het onderwerp en de hoofdgedachte van de tekst weer afbeelding 4 voorbeeld van samenhang door verwijzing binnen de instructiezen naar plaatsen elders in het boek waar 67 bij een oefentekst met vragen in de cursus informatie wordt besproken die van belang is lezen is een aantal vragen gericht op de voor het onderwerp dat wordt behandeld argumenten in de tekst hier is het logisch ten tweede gebeurdit via de opdrachten wanneer de leerling de theorie uit de cursus op bladzijde 75 staat bij voorbeeld bij de argumenten vanaf bladzijde 288 zou gebrui uitleg over hoe je een beknopte samenvatting kan op de manier komt via de opdrachten moet maken dat je moet bepalen welke de samenhang tot uiting de jaarplanning in alinea's de inleiding vorm en zie afbeelding het docentboek doet ook de toets u ggesties in wel 4 hier staat een verwijzing naar schrijven ke vorderde doцент het beste des tof kan bladzijde 159 waar die per wordt ingegaan op aanbevelingen zodat er bij voorbeeld dat argumenten inleidingen het gevaar bestaat dat de menteren aan lezen vooraf moet gaan want leerlingen de verwijzingen over de leerde neer de leerling bij lezen dan zo verwijzing doцент zal duidelijk moeten aan geven dat de opzocht kent hij zij de zelf al leerlingen hier gebruik van moet en maken om de stof beter te kunnen begrijpen examengericht in het begin van de cursus schrijven staat een overzicht van de zaken die in he

thoofdstuk de cursus lezen is gericht op het centraal aan bod komen zo
zaloorkdeverwerking schriftelijk examen dat beslaat uit een tekst van
bronteksten een plaa ts in de z e c u r s u s m e t v r a g e n e n e e n s a m e n v a t t
ing de eers te krijg en zo dra dit wordt ge noemd staat er twee blokken zijn
gericht op teksten met een verwijzing naar documenten bladzijde vragen
het derde blok is gericht op samen 340 hier wordt uitgebreid uitgelegd
hoe je vatten en het vierde blok is gericht op dat moet de indexa
men s uitvoorgaande jaren en typen en een voorbeeld van samenhang die
via de vragen en opdrachten die telkens teruggere en opdrachten tot uit
ing komt staat op bladzijde op het eind examen 164 moer 1998 4 comm e
ntaarformulier discussie observator discussieonderwerp inhoud
brengt zijn mening duidelijk 5 4 3 2 1 geeft geen duidelijke naar voren mening
geeft duidelijke argumenten 5 4 3 2 1 geeft geen of onduidelijke voor zijn mening
argumenten stelt vragen aan andere 5 4 3 2 1 stelt geen vragen discussianten
legt verbanden tussen 5 4 3 2 1 legt geen verbanden de standpunten herzi
eventueel zijn 5 4 3 2 1 blijft op zijn eigen standpunt mening is oplossingsgericht
is niet oplossingsgericht gedrag laat anderen uitpraten 5 4 3 2 1 valt anderen in
de rede reageert op de inbreng 5 4 3 2 1 praat alleen vanuit zijn van anderen ei
gen standpunt richt zich op de hele groep 5 4 3 2 1 heeft onderonsje s laat an
deren in hun waarde 5 4 3 2 1 zet anderen voor schut reageert op wat er 5 4 3 2 1
reageert op de persoon gezegd wordt afbeeldingscom m e n t a a r f o r m u l i e r u i t
het blok spreken 1998 4 moer 165 het onderdeel van dit laatste blok gericht
op interview de eindexamentekst heb ik in een 4 havo klas behandelde leer
lingen worden via verschillende korte tekstfragmenten geconfronteerd met be
aaldestedstetrukkerende geert van de ven vraagtypen daarnaast krijgen zij
een aanpak voor het en zie de dode vogel beantwoorden van vragen bij een exam
en tekst de leerling en hebben deze les senreeks kwam tot leven als bijzonder
zinnolervaren zeker in vergelijking met wat we tot nu toe altijd deden over
een taalleerder die gewoon een examen te maken en daarna de vragen naki
jken zonder verder structureel in meester werd te gaan op vraagtypen of hoe j
e z o n t e k s t n o u e i g e n l i j k m o e t a a n p a k k e n i n t e r v i e w m e t k a d e r a b d o l a h d e c
ursussen spreken en schrijven zijn gericht op het scoolexamen bij de toets
ing van het onderdeel spreken moet de school zelf een keuze maken hoe er ge
toetst gaat worden maar wat een school ook kies wil zij een gesprek met
kader abdolah schrijver van de voldoen aan de exameneisen dank aan zij m
et verhalende bundel de adelaars met als thema de nieuw nederlands p
ri ma u i t d e v o e t e n i n d r i e v l u c h t e n h e t v e r l i e s v a n a l l e s w a t j e d i e r b a a r i s
blokken worden de voordracht de discussie schrijver ook van een tweede ver
hale bundel de en het debat behandeld zie afbeelding 5 mei sj es en de parti
zanen met dezelfde thema tiek natuurlijk is er ook aandacht voor het onder
en van een roman de re is van de l e g e f l e s s e n d i e d e e l l u i s t e r e n b i j h e t o n d
e r d e e l s c h r i j v e n i s v o r i g j a a r i s u i t g e k o m e n d e e e r s t e v e r h a l e n b u n d e l o o k
een schoolexamen in het do centenboek en de roman werden bekroond met
teengoguden opgenomen ezelsordetweede verhalende bundel s to nd op de
longlist van de ako literatuurprijs en de libris conclusie literatuurprijs naast

erkend schrijver is a b do lah ook een gewaarderd columnist van de v o lks
aan ni e uw ned erla nds havo bov enbo uw heb kra nt o nde r de naam mirza ben
do ce nten een prima houvas t om hun abdola h vlu ch t te in 1985 uit z in geboo
rte la nd iran l esse n leze n sc hrijve n e n s pr ek e n vo rm te e n kwam op uit
nodiging van de unhcr in 1988 ge ve n naa r ne de rla n d een schrijve r u i t iran
di e nu oo k w a t mij al s docent vooral aa nspr ekt i s dat e n m e t g roo t s u
cces direct in h et ne derla n ds leerlin gen met nie uw nede rla nds iets in han p
ubliceert wat zijn de ach tergron den va n zo n den h ebben w aa rm ee z e werk
elijk zelfstandi g succesvolle twee de taalverwe rving hoe wo rd je de kunnen w
erk e n ook i s he t een groot plu s t aa l m ac htig on der z ulke b eklemm en de
omstand ig punt dat h e t bo ek qua s tijl en inhoud i s heden een gesp rek niet
een taallee rde r di e m ees te r a fges temd op d e do elgro e p ve rde r dat h et
werd pakk e t voll edi g is voor bov e nbouw x n v o d a t nu all e s tof o ve rzicht eli-
jk bij elkaa r s taat zodat de do ce nt ontlas t wordt va n het v erz a de stilte van
het vacuum me le n v a n a lle rl e i l es mat eria al eind e lijk niet me t perforator
e n kopi ee r h et i s het einde van ee n drukkend e zom erse kaart d e lessen van 4
en 5 havo voorberei l e nteda g in zwoll e kantoorpers one e l fi ets t den maar ge
woon met een boek wa ar a lles in naar hui s gete ke nd door een afmatt e nd da
gje s taat w a t je nodig he bt binn e n s kam er s ook de sc hrijve r zi e t e r moe
uit e e n drukk e dag excu seert hij zi c h hij zit aan tafel op het te rra s m et h e t
gezic ht half naar de interviewe r gek eerd en d a n k ome n 166 moer 1998 4